

ANMELDELSER

Naturen er hellig

Udgangspunktet for Jens-André P. Herbener's bog *Naturen er hellig* bliver klart trukket op i bogens indledning. I de sidste 20 år har vi hørt gentagne advarsler fra alle sider om de katastrofale udsigter ved klimaændringerne, men ikke meget er sket. Den politiske vilje mangler blandt både politiske ledere og i befolkningerne. Det ligner mere og mere en uundgåelig march imod katastrofen.

Det er, som om vi ikke har forstået klimakatastrofen ordentlig. Derfor siger Herbener, at „man må grave et spadestik dybere til nogle bagvedliggende årsager“. De grundlæggende årsager til den økologiske katastrofe skal ikke alene søges i kapitalismen og de vækstideologier, vi hylder. Vi skal derimod helt ned i det religiøse lag hos menneskene for at finde den grundlæggende årsag.

Det er ikke nyt at se kristendommens dominerende natursyn som en faktor i manglen på bæredygtighed. Det har bl.a. teologen Ole Jensen gjort i flere bøger. Det originale i Herbener's synspunkt er, at han udbreder synspunktet til alle de monoteistiske religioner (jødedommen, kristendommen og islam). Monoteisme betyder, at man har én gud, og at der er en væsensforskel mellem Gud, mennesket og naturen, hvorved naturen bliver frataget sin hellighed.

Ifølge Herbener udgør monoteismen, sammen med fremkomsten af agerbruget og industrialiseringen, tre skelsættende historiske revolutioner og forudsætninger for den globale klimakrise. Derfor kalder han også revolutionerne de tre økologiske syndefald.

Opfattelsen af naturen blev ændret med de monoteistiske religioner, som startede i det spæde med den ægyptiske farao Akhnaton, der levede i det 14. århundrede før vor tidsregning, dvs. for 3-4000 år siden.

Grundproblemet er altså, at menneske og natur i vores forestillinger og livsform er blevet fjernet fra hinanden. Naturen er blevet frataget sin guddommelighed, hellighed.

Hvis forkerte religionsformer er en dybtliggende årsag til økokrisen, må løsningen ifølge Herbener være, at de nuværende verdensreligioner i løbet af relativ kort tid udvikler mere naturvenlige udgaver. Grønne religionsformer og spiritualitet er en af fremtidens hovednøgler til løsning af den økologiske krise.

Det er synd, at Herbener ikke nævner og går ind i en debat med den amerikanske økologiske økonom Herman E. Daly, der sammen med teologen John B. Cobb Jr. i bogen *Det fælles bedste* (Hovedland, 1991) diskuterer religionens betydning for miljøproblemet og formulerer en biosfærisk vision i dialog med de dybdeøkologiske principper.

Svagheden ved *Naturen er hellig* er, at den ikke diskuterer, om det er muligt at vende tilbage til en bevidstheds- og men-

talitetstilstand, hvor naturen betragtes som hellig. Hvad vil det for et moderne menneske sige at udvise religiøs ærefrygt for naturen? Hvilke former for tabuer og religiøse kultformer kan og skal genopdages og udvikles?

Men bogen er alligevel også meget konkret i sine anvisninger til den enkelte om, hvad man kan gøre: 1) Få kun et barn i hver familie, 2) vend den herskende vækstideologi ryggen og sæt klimaet før penge og karriere, 3) meld dig ind i en miljøorganisation og 4) meld dig ind i en religiøs bevægelse og vær med til at gøre religionerne grønnere.

Pave Frans' miljø-hyrdebrev (encyklika *Laudato Si*) fra i sommers viser, at religionernes forhold til klimakrisen bliver et centralt emne i fremtidens politik. Hertil bidrager Herbener's bog med nye synsvinkler og god baggrundsoplysning.

Af Erik Christensen, redaktionen

Jens-André P. Herbener
Naturen er hellig
– Klimakatastrofe og religion

100 sider.

Vejl. pris 199,95 kr.

Informations Forlag, 2015.